

NADIA CERASELA ANIȚEI

REGIMURI MATRIMONIALE

Universul Juridic
București
- 2024 -

Cuprins

PREFAȚĂ.....	5
ABREVIERI.....	8
CAPITOLUL 1	
EFACTELE CĂSĂTORIEI.....	11
Secțiunea 1 . Considerații introductive privind efectele juridice ale căsătoriei.....	11
1. Noțiunea de efecte juridice ale căsătoriei.....	12
Secțiunea 2. Efectele personale ale căsătoriei.....	13
2.1. Considerații generale.....	13
2.2. Reglementarea relațiilor personale între soți.....	15
Secțiunea 3. Relațiile patrimoniale dintre soți.....	25
1. Noțiunea de relații patrimoniale dintre soți.....	25
CAPITOLUL 2	
NOȚIUNI GENERALE DESPRE REGIMUL MATRIMONIAL.....	28
Secțiunea 1. Noțiunea de regim matrimonial.....	28
Secțiunea 2. Clasificarea regimurilor matrimoniale.....	31
2.1. Clasificarea regimurilor matrimoniale conform dispozițiilor din Codul civil român.....	31
2.2. Clasificarea regimurilor matrimoniale în diferite sisteme de drept.....	33
Secțiunea 3. Natura juridică a regimului matrimonial.....	36
Secțiunea 4. Obiectul regimurilor matrimoniale.....	38
Secțiunea 5. Principiile regimurilor matrimoniale.....	39
Secțiunea 6. Începutul și sfârșitul aplicării în timp a regimului matrimonial.....	41
Secțiunea 7. Alegerea și modificarea (mutabilitatea) regimului matrimonial.....	43
Secțiunea 8. Modificarea (mutabilitatea) regimului matrimonial.....	44
Secțiunea 9. Efectele regimului matrimonial.....	46
Secțiunea 10. Încetarea regimului matrimonial.....	47
Secțiunea 11. Lichidarea regimului matrimonial.....	49

Secțiunea 12. Organizarea și funcționarea Registrului național notarial al regimurilor matrimoniale (RNNRM) și procedura de înscriere și consultare a acestuia.....	50
---	----

CAPITOLUL 3

REGIMUL PRIMAR IMPERATIV POTRIVIT DISPOZIȚIILOR

DIN CODUL CIVIL.....	55
Secțiunea 1. Noțiuni generale despre regimul primar	55
Secțiunea 2. Locuința familiei	58
2.1. Dreptul de folosință asupra locuinței.....	58
2.2. Discuții cu privire la locuința familiei	68
Secțiunea 3. Cheltuielile căsătoriei	80
3.1. Discuții asupra noțiunii de cheltuieli ale căsătoriei.....	80
3.2. Executarea obligației de a contribui la cheltuielile căsătoriei.....	86
Secțiunea 4. Libertatea fiecărui soț de a exercita o profesie și de a dispune de veniturile obținute din exercitarea profesiei	87
Secțiunea 5. Dreptul la informare	93
Secțiunea 6. Independența patrimonială a soților	94
6.1. Noțiunea de act juridic și clasificarea actelor juridice.....	94
6.2. Actele de dispoziție care pun în pericol grav interesele familiei.....	99
Secțiunea 7. Depozitele bancare. Independența fiecăruia dintre soți.....	102
Secțiunea 8. Mandatul.....	106
8.1. Mandatul convențional dintre soți	106
8.1.1. Noțiunea, părțile, obiectul, felul, puterea de reprezentare, obiectul și funcționarea mandatului convențional dintre soți.....	106
8.1.2. Forma, cazul special de acceptare tacită, durata și întinderea mandatului convențional dintre soți.....	108
8.1.3. Obligațiile soțului mandatar	109
8.1.4. Obligațiile soțului mandant.....	110
8.1.5. Încetarea mandatului convențional dintre soți.....	111
8.2. Mandatul judiciar	113
8.2.1. Noțiunea, părțile, obiectul, felul și puterea de reprezentare, obiectul și funcționarea mandatului judiciar	113
8.2.2. Forma, acceptarea, durata și întindere mandatului judiciar.....	115
8.2.3. Obligațiile soțului mandatar	116

8.2.4. Obligațiile soțului mandant	117
8.2.5. Încetarea mandatului judiciar	117
CAPITOLUL 4	
REGIMUL COMUNITĂȚII LEGALE	120
Secțiunea 1. Noțiuni introductive despre regimul comunității legale	120
1.1. Noțiunea de regim al comunității legale	120
1.2. Principiile regimului comunității legale	120
1.3. Trăsăturile regimului comunității legale	122
Secțiunea 2. Activul patrimonial	123
2.1. Precizări prealabile	123
2.2. Bunurile comune ale soților	124
Secțiunea 3. Bunurile proprii ale soților	140
3.1. Precizări prealabile	140
3.2. Bunurile dobândite prin moștenire legală	142
3.3. Bunurile de uz personal	146
3.4. Bunurile destinate exercitării profesiei unuia dintre soți	148
3.5. Drepturile patrimoniale de proprietate intelectuală asupra creațiilor sale și asupra semnelor distinctive pe care le-a înregistrat	150
3.6. Bunurile dobândite cu titlu de premiu sau recompensă, manuscrisele științifice sau literare, schițele și proiectele artistice, proiectele de invenții și alte asemenea bunuri	152
3.7. Indemnizația de asigurare și despăgubirile pentru orice prejudiciu material sau moral adus unuia dintre soți	153
3.8. Bunurile, sumele de bani sau orice valori care înlocuiesc un bun propriu, precum și bunul dobândit în schimbul acestora	154
3.9. Fructele bunurilor proprii	157
3.10. Dovada bunurilor proprii	157
Secțiunea 4. Calificarea unor bunuri ca fiind comune sau proprii	158
Secțiunea 5. Pasivul patrimonial	162
Secțiunea 6. Funcționarea regimului comunității de bunuri	164
6.1. Considerații generale privind gestiunea bunurilor comune	164
6.2. Gestiunea bunurilor comune	165
6.3. Răspunderea pentru actele care prejudiciază comunitatea	167
6.4. Sistemul gestiunii comune (cogestiunii) – excepție de la sistemul gestiunii paralele	168
6.5. Modalitățile de exprimare a consimțământului	169

6.6. Sancțiunea	170
6.7. Gestiunea exclusivă	171
6.8. Gestiunea bunurilor proprii	172
Secțiunea 7. Împărțeala (partajul) bunurilor comune în timpul căsătoriei	173
Secțiunea 8. Bunurile și datoriile soților în cazul societăților comerciale.....	174
Secțiunea 9. Încetarea regimului comunității legale.....	178
Secțiunea 10. Lichidarea regimului comunității legale.....	179
CAPITOLUL 5	
REGIMUL MATRIMONIAL AL SEPARAȚIEI DE BUNURI	185
Secțiunea 1. Noțiuni generale despre regimul separației de bunuri	185
Secțiunea 2. Temeiul juridic al regimului matrimonial al separației de bunuri	188
Secțiunea 3. Caracterizarea regimului matrimonial al separației de bunuri	189
Secțiunea 4. Regulile la care este circumscris regimul matrimonial al separației de bunuri	189
Secțiunea 5. Separația patrimoniilor	191
Secțiunea 6. Lichidarea și încetarea regimului matrimonial al separației de bunuri	199
CAPITOLUL 6	
REGIMUL COMUNITĂȚII CONVENȚIONALE.....	203
Secțiunea 1. Noțiuni introductive despre regimul comunității convenționale	203
Secțiunea 2. Clauze referitoare la compoziția comunității.....	204
Secțiunea 3. Modalități privind încetarea, lichidarea și partajul regimului comunității convenționale	213
CAPITOLUL 7	
MODIFICAREA CONVENȚIONALĂ A REGIMULUI MATRIMONIAL	215
Secțiunea 1. Delimitări conceptuale.....	215
Secțiunea 2. Modificarea convențională a regimului matrimonial.....	217
2.1. Condițiile de fond, formă și de publicitate pentru modificarea regimului matrimonial prin convenție matrimonială	217
2.2. Efectele modificării convenționale a regimului matrimonial.....	220

Secțiunea 3. Modificarea judiciară a regimului comunității de bunuri.....	222
3.1. Condiții pentru a putea fi modificat pe cale judiciară regimul matrimonial	222
3.2. Efectele schimbării judiciare a comunității de bunuri	223
CAPITOLUL 8	
EPECTELE DESFACERII CĂSĂTORIEI CU PRIVIRE LA RELAȚIILE PATRIMONIALE DINTRE SOȚI.....	226
Secțiunea 1. Precizări prealabile.....	226
Secțiunea 2. Efecte cu privire la relațiile patrimoniale dintre soți	227
2.1. Data de la care se produc efectele patrimoniale ale divorțului	227
2.2. Efecte cu privire la încetarea regimul matrimonial	228
2.3. Actele încheiate în fraudă celuilalt soț	232
2.4. Opozabilitatea față de terți.....	233
2.5. Dreptul la reparații pecuniare al fostului soț.....	233
Secțiunea 3. Efectele desfacerii căsătoriei cu privire la relațiile patrimoniale dintre părinți și copii.....	264
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ.....	271

Efectele căsătoriei¹

Secțiunea 1 . Considerații introductive privind efectele juridice ale căsătoriei

¹ N.-C. Aniței, *Dreptul familiei*, Ed. Universul Juridic, București, 2024, pp. 9-144; N.C. Dariescu, *Relațiile patrimoniale dintre soți în dreptul internațional privat*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, pp. 1-308; N.-C. Aniței, *Convenția matrimonială potrivit noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, București, 2012, pp. 1-155; N.-C. Aniței, *Regimurile matrimoniale potrivit noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, București, 2012, pp. 1-220; N.-C. Aniței, *Dreptul familiei*, Ed. Hamangiu, București, 2012, pp. 63-95; N.-C. Dariescu, *Raporturile patrimoniale dintre soții străini având aceeași cetățenie și cu domiciliul în România*, Ed. Lumen, Iași, 2006, pp. 1-111; N.-C. Aniței, *Convenția matrimonială în dreptul internațional privat român*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, pp. 1-183; C. Dariescu, *Raporturile patrimoniale dintre soții români având aceeași cetățenie și cu domiciliul în străinătate*, Ed. Lumen, Iași, 2007, pp. 1-120; C. Dariescu *Convenția matrimonială în dreptul internațional privat român*, Ed. Lumen, Iași, 2007, pp. 1-80; N.-C. Aniței (coord.), *Regimurile matrimoniale potrivit dispozițiilor din noul Cod civil*, Ed. Lumen, Iași, 2011, pp. 1-197; N.-C. Aniței, *The effects of marriage in Romanian private international law*, Ed. Lambert, Mauritius, 2020, pp. 1-185; N.-C. Aniței, *The law applicable to matrimonial agreement. Romanian private international law*, Ed. Lambert Germania, 2013, pp. 1-150; *Private International Law. The law applicable to property relations between spouses under international treaties, conventions and regulations*, Ed. Lambert, Germania, 2012, pp. 1-154; N.-C. Aniței, *Matrimonial regimes under the provisions of the Romanian Civil Code*, Ed. Lambert, Germania, 2012 pp. 1-192; N.-C. Aniței, *Marriage agreement under the provisions of the Romanian Civil Code*, Ed. Lambert, Germania, 2012, pp. 1-167; C. Mares, D. Lupașcu, *Theoretical and practical issues related to some pecuniary and non-pecuniary relationships between spouses after divorce*, în Valahia University Law Study, vol. XXXVI, issue 2, 2020; L. Voiculescu, A. Drăgoi, *Dreptul familiei – curs universitar*, Ed. Aeternitas, Alba Iulia, 2003, pp. 73-79; L. Cetean-Voiculescu, *Dreptul familiei. Note de curs și caiet de seminar*, Ed. Hamangiu, București, 2012, pp. 160-183; A. Brobbel Dorsman, *Le mariage en droit français, indicateur de l'évolution de l'engagement en matière familiale?*, pp. 17-42 în Coordonné par N.-C. Aniței, A. Brobbel Dorsman, D. Gălățanu, „La famille au XXIe siècle Excursion vagabonde de la Roumanie à la France”, Édition L'Harmattan, Franța, Paris, 2024; N.-C. Aniței, G. Schin, *Procédure de divorce notariée selon le Code civil roumain*, pp. 63-88, în Coordonné par N.-C. Aniței, A. Brobbel Dorsman, D. Gălățanu, „La famille au XXIe siècle Excursion vagabonde de la Roumanie à la France”, Édition L'Harmattan, Franța, Paris, 2024; A. Brobbel Dorsman, *Le mariage en droit français, indicateur de l'évolution de l'engagement en matière familiale?*, pp. 17-42, în Coordonné par N.-C. Aniței, A. Brobbel Dorsman, D. Gălățanu, „La famille au XXIe siècle Excursion vagabonde de la Roumanie à la France”, Édition L'Harmattan, Franța, Paris, 2024.

1. Noțiunea de efecte juridice ale căsătoriei

Încheierea căsătoriei² generează între cei care o încheie o multitudine de raporturi, de natură diferită: socială, morală, juridică.

Prin *efecte juridice ale căsătoriei* înțelegem relațiile de natură personală și patrimonială care iau naștere între soți ca urmare a încheierii căsătoriei.

Relațiile ce se nasc între soți în timpul căsătoriei, în contextul legislației actuale, stau sub semnul *egalității dintre bărbat și femeie*.

Efectele căsătoriei sunt reglementate în Codul civil în Titlul II, intitulat „Căsătoria”, Capitolul V fiind dedicat *drepturilor și îndatoririlor personale ale soților* (art. 307-311) și Capitolul VI dedicat *drepturilor și obligațiilor patrimoniale ale soților* (art. 312-372). De asemenea, Codul civil consacră efectelor căsătoriei și alte articole din diferite capitole, de exemplu: art. 1.031 prevede că *orice donație încheiată între soți este revocabilă numai în timpul căsătoriei*, art. 970-974 stabilește *vocația succesorală a soțului supraviețuitor și dreptul la abitație al acestuia*.

Efectele căsătoriei sunt reglementate și în unele acte normative internaționale la care România este parte sau pe care le-a ratificat ori la care a aderat, și anume: Declarația Universală a Drepturilor Omului (art. 16), Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (art. 23 par. 4 și art. 24), Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (art. 10 par. 1) etc.³.

În raport de *sfera persoanelor între care se produc aceste efecte*⁴, distingem următoarele categorii de raporturi:

² M.L. Harosa. *Mariajul sacramental și reforma procedurii de judecată în cazul proceselor canonice privind declararea nulității căsătoriei în dreptul canonic romano-catolic și în dreptul catolic oriental*, pp. 405-445, în D.A. Popescu, S. Golub (editori), „O familie pentru Europa, O Europă a Familiilor?”, Ed. Hamangiu, București, 2022; A. Tomba, *Căsătoria în Shari'a*, pp. 982-1000, în D.A. Popescu, S. Golub (editori), „O familie pentru Europa, O Europă a Familiilor?”, Ed. Hamangiu, București, 2022.

³ C. Mareș *Dreptul familiei*, ed. 4, Ed. C.H. Beck, București, 2023, pp. 99-177; C.C. Hageanu, *Dreptul familiei*, ed. a-3-a, Ed. Hamangiu, București, 2023, pp. 68-75, pp. 337-488; N.-C. Aniței, *Dreptul familiei*, Ed. Hamangiu, București, 2012, pp. 52-53; N.-C. Aniței, *Dreptul familiei*, Ed. Hamangiu, București, 2012, pp. 63-95; T. Bodoașcă, *Dreptul familiei*, Ed. All Beck, București, 2005, pp. 113-116; N.-C. Aniței, *General Considerations on Personal Relations between Spouses under the Provisions of the New Civil Code. Postmodern Openings*, septembrie 2011, Ed. Lumen, Iași; C. Mareș, D. Lupașcu, *Theoretical and practical issues related to some pecuniary and non-pecuniary relationships between spouses after divorce*, în Valahia University Law Study, vol. XXXVI, issue 2, 2020.

⁴ D. Lupașcu, *op. cit.*, 2009, p. 80; C. Mareș, D. Lupașcu, *Theoretical and practical issues related to some pecuniary and non-pecuniary relationships between spouses after*

- a) raporturile dintre soți;
 - b) raporturile dintre soți și copiii lor;
 - c) raporturile dintre un soț și rudele celuilalt soț (raporturi de afinitate);
 - d) raporturile dintre membrii familiei și alte persoane fizice sau juridice.
- La rândul lor, raporturile dintre soți se referă la:
- a) relațiile personale;
 - b) relațiile patrimoniale;
 - c) capacitatea de exercițiu.

Secțiunea 2. Efectele personale ale căsătoriei

2.1. Considerații generale

Efectele personale reprezintă categoria principală a consecințelor căsătoriei, care își subordonează clasa efectelor patrimoniale și care se materializează într-un spectru larg de relații conjugale lipsite de conținut economic, a căror evaluare în bani este imposibilă. Cele mai importante relații din această categorie sunt reglementate explicit sau doar implicit de către sistemul de drept românesc⁵, restul fiind guvernate doar de norme religioase și morale. Întreaga reglementare juridică este subordonată principiului egalității soților în căsătorie, căruia îi corespunde obligația soților de a hotărî de comun acord în orice problemă legată de căsătorie. Principiul egalității soților presupune caracterul reciproc al majorității drepturilor și obligațiilor cu caracter strict personal, neevaluabile în bani, pe care le creează căsătoria între soți.

Capitolul V. Drepturile și îndatoririle personale ale soților al Titlului II – Căsătoria, art. 307-311 C. civ. reglementează drepturile și îndatoririle personale ale soților. Potrivit art. 307 C. civ., prevederile acestui Capitol V se

divorce, în Valahia University Law Study, vol. XXXVI, issue 2, 2020; S., Diaconescu, *Reflecții asupra incapacității persoanei majore în contextul Deciziei Curții Constituționale, nr. 601 din 16 iulie 2020*, pp. 203-218, în D.A. Popescu, S. Golub (editori), „O familie pentru Europa, O Europă a Familiilor?”, Ed. Hamangiu, București, 2022; M. Floare. *Evoluția situației copilului din afara căsătoriei în istoria dreptului privat*, pp. 219-235, în D.A. Popescu, S. Golub (editori), „O familie pentru Europa, O Europă a Familiilor?”, Ed. Hamangiu, București, 2022.

⁵ Unele drepturi și obligații reciproce ale soților se descoperă și prin cercetarea Codului civil, a fostului Cod al familiei, a Codului penal, a Legii nr. 61/1991, republicată, a Legii nr. 217/2003.